

Stichting Wiesje Nieuwsbrief Special

Stichting Wiesje bouwt aan zorg voor mensen met dementie in Suriname

September 2006, Stichting Wiesje Postbus 183, 3980 CD Bunnik, giro 2037, tel: 030-6596931 www.wiesje.nl, info@wiesje.nl
Beschermvrouwe: Mevrouw L. Venetiaan-Vanenburg

Lieve mensen / Lobi Wan

*Dit maal ontvangt u een nieuwsbrief special geheel en al gewijd aan het symposium **Dementie in Suriname – meer awareness** dat wij op 2 en 3 juni van dit jaar in Paramaribo hebben mogen organiseren. Ik ben hier bijzonder gelukkig over. Niet alleen hebben wij een zeer goed ontvangen symposium beleefd, maar tevens hebben we als bestuur van Stichting Wiesje van de gelegenheid gebruik gemaakt om een week lang met onze mensen in het veld op te trekken, onze prachtige dagopvanglocatie te bezoeken en diverse relevante contacten in de sector aan te halen. Ik mag terugkijken op een zeer geslaagde week met als klapstuk het symposium, mede mogelijk gemaakt door de bijdrage van het NCDO, de Nationale Commissie voor internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling. Uiteraard hebben we de eerste dag na aankomst ons kenniscentrum en onze dagopvanglocatie bezocht aan de Verlengde Gemeenlandsweg. Het was fantastisch om te zien hoe onze medewerkers vol overgave bezig waren met de zorg voor de aanwezige cliënten. Het deed me goed te zien dat de ruimte er professioneel en goed verzorgd uitziet. Ook de hand van Wjera Wassink, een vrijwilligster uit Nederland, was goed zichtbaar. Wjera heeft enkele maanden op de dagopvang gewerkt als activiteitenbegeleidster en een activiteitenprogramma opgesteld waarmee onze medewerkers verder aan de slag kunnen.*

Natuurlijk hebben we ook onze eigen grond bezocht in Commewijne, gelegen naast verpleeghuis Evie. De plannen

voor nieuwbouw van een dagopvangvoorziening en 24 uurse woonzorgvoorziening zijn in een vergevorderd stadium.

Daarnaast zijn vele instellingen bezocht en heb ik ook de oude kamer van mijn moeder, Wiesje, bezocht.

Het symposium was een groot succes. Wiesje staat duidelijk op de kaart in Suriname en het onderwerp dementie stond in de week dat wij er waren nadrukkelijk in de belangstelling, mede doordat ook de radio, kranten en TV aandacht hadden voor ons verhaal.

Op de dag van ons vertrek naar Nederland hadden we als afsluiting een werkontbijt met ons bestuur in Suriname, waar we tevens een nieuw bestuurslid konden verwelkomen, Joyce van den Boogaard, inmiddels secretaris van het bestuur in Suriname.

*In deze nieuwsbrief leest u alles over het symposium in Suriname. Graag spreek ik mijn waardering en dank uit voor iedereen die heeft bijgedragen aan deze succesvolle week, want uiteindelijk gaat het er niet om hoe **oud** je wordt, maar **hoe** je oud wordt.*

*Gran Tanyi!
Gerda Havertong, voorzitter*

Symposium Dementie in Suriname – meer awareness

Op 2 en 3 juni 2006 heeft Stichting Wiesje in Paramaribo een symposium georganiseerd in het Diaconessen Ziekenhuis over dementie. De subtitel, meer awareness, geeft goed aan hoever Suriname is met dementie: mede dankzij de inspanningen en activiteiten van Stichting Wiesje, actief in Suriname vanaf begin 2003, staat dementie nu op de kaart in Suriname, maar er is nog altijd een grote achterstand op het gebied van deskundigheid, informatie en acceptatie. De eerste dag van het symposium was bedoeld voor familieleden, mantelzorgers en belangstellenden en was heel informatief. De tweede dag was meer inhoudelijk en bedoeld voor verpleegkundigen, artsen en studenten. Beide dagen waren een groot succes.

Er was veel belangstelling en er werd goed geparticipeerd. Er is veel kennis overgedragen en de lezingen en discussies hebben veel losgemaakt. Van de eerste dag valt te leren dat het belangrijk is dat mantelzorgers ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen en ergens terecht kunnen voor informatie en ondersteuning. Uit de workshops is een lijstje van behoeften en wensen naar voren gekomen, dat wordt opgenomen in een brief van Stichting Wiesje aan de Minister van Volksgezondheid en de Minister van Sociale Zaken. Op de tweede dag bleek dat er veel behoefte is aan de gekozen vorm van kennisoverdracht. De deelnemers waren zeer gemotiveerd om zelf ook een bijdrage te leveren aan de verbetering van kennis over zorg voor mensen met dementie.

Er was grote belangstelling van de media. Hier is Liesbeth Guicherit, onze coördinator in Suriname, in gesprek met de Surinaamse TV. Binnen is het symposium in volle gang.

Het symposium was mede mogelijk gemaakt door

Dag 1: voor patiënt en familie

Opening door de Minister van Volksgezondheid

De eerste dag van het symposium, voorgezeten door Stanley Franker de voorzitter van Stichting Wiesje Suriname, werd geopend door de Minister van Volksgezondheid, de heer drs. C. Waterberg. De minister gaf aan zeer content te zijn met het initiatief van Stichting Wiesje voor dit symposium. Volgens de minister ligt het in de cultuur van de Surinamers besloten om hun ouderen liever thuis te houden dan de zorg aan professionals over te laten. De minister deed de toezeg-

ging dat initiatieven die bijdragen tot het welzijn en de kwaliteit van leven van met name de senioren burgers met genoeg aandacht zullen worden behandeld. Na afloop van het symposium zijn de belangrijkste aanbevelingen verzameld en aan de minister gestuurd.

Wiesje Havertong

Aansluitend vertelde Gerda Havertong, initiatiefneemster en voorzitter van Stichting Wiesje, gepassioneerd het verhaal van de laatste levensjaren van haar moeder Wiesje, naar wie de stichting is vernoemd. Wiesje Havertong was dement en haar dochter beschreef hoe haar laatste jaren waren verlopen en welke tekortkomingen in de zorg zij aan den lijve heeft ondervonden. Daarbij ontbrak het de zorgverlener beslist niet aan compassie. Het was de regelrechte ondeskundigheid waar het op stuk liep. Het niet kunnen toepassen van de juiste kennis. Niet beschikken over bruikbare middelen. Het was een zeer aangrijpend verhaal en helaas herkenbaar voor vele aanwezigen. Voor Gerda Havertong besloot haar verdriet om te zetten in iets positiefs. "Voor mijn moeder kan ik niets meer betekenen, maar voor anderen wel" en uit die gedachte werd Stichting Wiesje geboren.

Wat is dementie?

Huib van Dis, medisch psycholoog aan de Universiteit van Amsterdam, gaf een uiteenzetting over wat dementie nou eigenlijk is, welke soorten dementie er zijn, wat de verschijnselen zijn en wat de familie moet doen als deze verschijnselen zich voordoen. Dementie is een ziekte en dat wordt nog weinig onderkend. Hierdoor is het in Suriname nog altijd een taboe. Er zijn verschillende soorten van dementie. De meest voorkomende is de ziekte van Alzheimer. De symptomen zijn te verdel-

standelijke vermogens en psychologische en gedragsstoornissen. De algemene arts (in Nederland: de huisarts) speelt een coördinerende rol. Hij is eerste aanspreekpunt voor de familie bij een vermoeden van dementie en moet indien nodig verder doorverwijzen. Vaak worden ook door de algemene arts de

symptomen onvoldoende onderkend en aan een andere ziekte of aandoening toegeschreven. Huib van Dis eindigde zijn betoog met de oproep aan de toehoorders dat door Stichting Wiesje Suriname elke eerste maandag van de maand bijeenkomsten worden georganiseerd voor familieleden en mantelzorgers waar onderling ervaringen en tips kunnen worden uitgewisseld.

De betekenis van een Alzheimer Stichting

Marc Wortmann, directeur van Stichting Alzheimer Nederland, hield een betoog over de betekenis van een Alzheimer stichting. Een dergelijke stichting is primair bedoeld als belangenbehartiger van dementiepatiënten. Marc Wortmann vertelde over het

ontstaan van Alzheimer Nederland, de organisatiestructuur, de activiteiten en over fondsenwerving. Een belangrijk aspect is ook aansluiting te hebben bij de internationale Alzheimer organisatie Alzheimer's Disease International (ADI). Dit opent een netwerk van contacten en enorme informatiebron voor de participerende stichting. Marc Wortmann eindigde met een korte vergelijking tussen Stichting Wiesje Suriname en Alzheimer Nederland en gaf aan dat Stichting Wiesje Suriname zeer voortvarend te werk gaat en al in korte tijd grote successen heeft geboekt. Naar zijn mening zou het een goed idee zijn een Stichting Alzheimer Suriname op te richten die snel lid zou moeten worden van ADI.

Workshops

Aansluitend werden twee interactieve sessies gehouden. Het thema 'mantelzorg, het afscheidproces' werd geleid door Dennis Rust, directeur van verpleeghuis Ashiana. Het thema 'coping met gedragsstoornissen bij dementerende: thuis en verplegenden en verzorgenden' werd geleid door Miranda Kerkvliet. De discussies in de workshop sessies waren zeer levendig en maakte veel bij de mensen los.

Interview met een mantelzorgster

Na de themasessies werd plenair een mantelzorgster, Dorothy Kerkhof geïnterviewd. Een belangrijke tip uit het interview was dat een mantelzorgster hoe moeilijk ook toch een aantal momenten in de week zich moet vrij maken en tijd aan zich zelf moet besteden.

Forumdiscussie

De dag werd afgesloten met een forumdiscussie met Miranda Kerkvliet, Huib van Dis, Dorothy Kerkhof, Marc Wortmann, Huib van Dis en Dennis Rust. De dagvoorzitter poneerde een aantal stellingen waarop door de forumleden werd gereageerd. Ook de zaal deed volop mee in de discussie. Op een vraag van één van de forumleden aan de zaal hoeveel van hen de hele dag de zorg hebben voor een dement familielid stonden vele deelnemers op om hun verhaal te vertellen. Uit de discussie kwam ook naar voren dat de bevolkingsaanstelling een belangrijke factor is bij het onderzoeken naar de omvang van dementie in Suriname, aangezien de gemiddelde leeftijd per bevolkingsgroep verschilt. Er blijkt duidelijk een behoefte aan nader onderzoek op dit punt.

Dag 2: voor artsen en hulpverleners

Vergrijzing in Suriname

De tweede dag was een dag specifiek voor verpleegkundigen, artsen en studenten. Huib van Dis, medisch psycholoog en klinisch epidemioloog verbonden aan de Universiteit van Amsterdam en het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis, gaf als eerste een inleiding over het thema vergrijzing in Suriname. Hij vertelde over het dementieproject dat in mei 2005 is gestart en onder meer als doelstelling heeft om te komen tot een heldere diagnostiek voor dementie in Suriname. We leren deze dag dat dementie vooral voorkomt bij de oudere senioren en dat met de sterke verbetering van de gezondheidszorg en daarmee samenhangende langere levensverwachtingen het aantal mensen met dementie in de komende 20 jaar explosief zal toenemen. Huib van Dis laat ook zien dat er grote verschillen zijn waar te nemen tussen de verschillende bevolkingsgroepen.

Dementie syndromen

Als tweede spreker kwam Erik Kafiluddin, neuroloog, aan het woord. Hij zei enorm blij te zijn met het initiatief van Stichting Wiesje, omdat het voorziet in een grote behoefte in Suriname die al langer bestaat. De neuroloog vertelde vervolgens een zeer deskundig verhaal met uitleg over wat er in de hersenen gebeurt bij verschillende vormen van dementie en hoever de wetenschap intussen is gevorderd. Erik Kafiluddin eindigde met een aantal aanbevelingen: 1: Nu er een kenniscentrum is dient ook de research in Suriname bevorderd te worden omdat de bevolkingssamenstelling zich daarvoor leent. 2: Er is behoefte aan een geheugenpolikliniek. 3: De psychiatrie kan een nieuwe impuls geven aan de opvang van de dementie patiënten met psychische en gedragsproblemen

100 jaar Alzheimer

Vervolgens was het woord aan Marc Wortmann, directeur Alzheimer Nederland. Hij vertelde over 100 Alzheimer en gaf de geschiedenis vanaf de eerste patiënt in 1906 tot heden weer. Met name de laatste 15 jaar is er een enorme vooruitgang geboekt. Marc Wortmann beschreef de ontstaansgeschiedenis van Alzheimer Nederland en legde uit welke taken Alzheimer Nederland vervult: gids, helper, spreekbuis, architect en financier van wetenschappelijk onderzoek. Volgens Marc Wortmann ligt er momenteel een grote behoefte aan voorlichting, onderzoek en kennis-overdracht in Suriname en dient dementie nadrukkelijk op de agenda van de overheid te komen. In deze behoeften ziet hij een grote rol weggelegd voor Stichting Wiesje Suriname.

100 jaar Alzheimer

Dementie in ontwikkelingslanden

Aansluitend was het woord aan Martin Prince, psychiater en epidemioloog. Martin Prince is verbonden aan ADI en gaf een zeer heldere uiteenzetting van het 10/66 programma van ADI. De naam van dit programma is gebaseerd op het feit dat 66% van de mensen met dementie in ontwikkelingslanden leven en dat slechts 10% van het onderzoek naar dementie in deze landen wordt uitgevoerd. Uit meerjarig onder-

zoek van de 10/66 groep is een beeld ontstaan van de omvang van het dementievraagstuk in de wereld. In 2001 waren er ongeveer 24 miljoen patiënten wereldwijd. Dit aantal zal door de vergrijzing sterk oplopen en naar verwachting in 2040 zo'n 81 miljoen bedragen. Met name in Azië en Latijns-Amerika wordt een sterke stijging voorzien. Martin Prince had ook de dagopvang bezocht en was zeer onder de indruk van de resultaten die in een betrekkelijk korte tijd in Suriname zijn gerealiseerd.

Gedragsstoornissen en farmacologische behandeling

Vervolgens besprak Rudi Dwarkasing, psychiater, het thema gedragsstoornissen en farmacologische behandeling. Uit zijn betoog bleek dat gedragsstoornissen vaak voorkomen bij mensen met dementie en dat het gebruik van psychofarmaca deze kan verminderen. Een scherpe indicatiestelling bij het voorschrijven van medicatie is noodzakelijk omdat het bijwerkingenprofiel van antipsychotica heel erg belangrijk is.

Workshops

Aansluitend vonden twee workshops plaats. Huib van Dis leidde de workshop over protocolontwikkeling ten behoeve van dementie en Marc Wortmann leidde de workshop over omgaan met gedragsstoornissen bij dementerenden: thuis en verplegenden en verzorgenden.

Aanbevelingen

Tegen het einde van het symposium werd de balans opgemaakt en vastgesteld welke aanbevelingen op basis van deze twee dagen te geven zijn. De volgende aanbevelingen werden opgetekend:

1. meer voorlichting: informatie verspreiden over dementie, lezingen geven over dementie, spotjes op TV;
2. trainen en opleiden: cursussen voor mantelzorgers, opleiden van algemene artsen en verpleegkundigen;
3. zorg voor mensen met dementie: medewerkers bij instellingen motiveren, grond voor nieuwe instellingen, meer huizen nodig voor opvang;
4. onderzoek: registreren van mensen met dementie, onderzoek naar prevalentie: hoeveel patiënten zijn er in het algemeen en per bevolkingsgroep;
5. diversen: hulpverlening en materialen voor sociaal zwakkeren die het niet zelf kunnen betalen, er is nog geen MRI-scan of PET-scan voor de neurologie (kan heel behulpzaam zijn voor de diagnostiek)

Afsluiting mevrouw Venitiaan

Het symposium werd afgesloten door mevrouw Liesbeth Venitiaan, presidentsvrouw en beschermvrouw van Stichting Wiesje.

Dagopvang Paramaribo

Bijna één jaar na de opening van de eerste dagopvangvoorziening in Paramaribo kan geconcludeerd worden dat de voorziening een groot succes is. Vanaf de opening tot het symposium waren er gemiddeld 10 bezoekers per dag aanwezig. Na het symposium en de daarvoor ingezette publiciteitscampagne is het aantal aanvragen voor een plekje in de dagopvang enorm toegenomen. Thans zijn er meer dan 15 bezoekers per dag, soms wel 20. Er is inmiddels een wachtlijst en er wordt gezocht naar mogelijkheden om uit te breiden op de bestaande locatie. Het dagprogramma bestaat uit lichamelijke verzorging, eten, een dagelijks wisselende activiteit waaronder geheugentraining en spelletjes. Daarnaast is er voldoende mogelijkheid voor de bezoekers om te rusten. We krijgen ook hele leuke reacties van familieleden en mantelzorgers, bijvoorbeeld dat hun vader of moeder die de dagopvang bezoekt nu veel beter handelbaar is in de thuissituatie en zichtbaar is opgeleurd.

Op dit moment zijn er 4 verzorgende personeelsleden in dienst. Zij zorgen ook voor de maaltijden en koken zelf. De activiteitenbegeleiding is opgezet door Wjera Wassink, een vrijwilligster uit Nederland die een half jaar voor Wiesje actief is geweest in Suriname.

Trainingen van Miranda Kerkvliet

In juni en juli heeft Miranda Kerkvliet als vrijwilligster 3 weken trainingen gegeven aan verzorgenden, verpleegkundigen en docenten. De opzet van de trainingen was heel praktijkgericht. Dit werd door de deelnemers zeer gewaardeerd omdat ze het geleerde ook direct in de praktijk konden brengen. De deelnemers, per lesgroep 17 tot 20 personen, waren zeer

gemotiveerd en hadden zich goed voorbereid met behulp van de aangeboden stukken literatuur. Met name het onderdeel benaderingswijze werd door de deelnemers als zeer waardevol ervaren. Iedereen doet dat op zijn eigen manier, terwijl een goede benaderingswijze ertoe bijdraagt dat een demeterende minder onrustig is en zijn welbevinden wordt vergroot.

Aanbevelingen naar aanleiding van de drie weken trainingen waren dat er behoefte is aan een specifieke training voor docenten van onder andere de COVAB en dat vervolgt-trainingen of opfriscursussen voor de deelnemers wenselijk zijn.

Huize Evie in Commewijne

Tijdens het verblijf van het bestuur in Suriname zijn ook de contacten met het verpleeghuis Evie in Ellen, district Commewijne, weer aangehaald. Naast dit verpleeghuis hebben we een stuk grond gekocht met de bedoeling daar een dagopvangvoorziening en een kleinschalige 24uurs woonzorgvoorziening te realiseren. Een groot efficiency voordeel moet gehaald kunnen worden uit de samenwerking met het reeds bestaande verpleeghuis Evie. Op dit moment zijn we bezig met het uitwerken van de plannen voor de financiering van de exploitatie en de bouwkosten. Er is al een eerste schetsontwerp gereed, kosteloos gemaakt door Philip Dikland, een architect in Suriname.

Enkele bestuursleden op de grond van Wiesje in Commewijne

Help Wiesje met het realiseren van haar plannen en bouw mee aan de zorg voor dementie in Suriname.

Wordt PEL vanaf €5 per maand.

Vraag het machtigingsformulier aan via info@wiesje.nl

Bestuur Stichting Wiesje

Gerda Havertong, Theo van der Voordt, Willem Augustinus, Ed Cools, Marc Wortmann en Kenneth Zandvliet

Bestuur Stichting Wiesje Suriname

Stanley Franker, Eddy Wijngaarde, Woodrow van Ommeren en Joyce van den Boogaard

Comité van aanbeveling

D. Alkema, Drs. G.J. Cerfontaine, Mw. N. Cooman, Drs. N. Dahlberg, Prof. Dr. Heymans, Mw. D. Jannah, P. de Leeuw, Drs. J. van Lith de Jeude, Dr. B. Miessen, Mr. P. Nouwen, Mr. S. Patijn, Drs. R. Rahman, Mr. A. Ruys, Mr. Humberto Tan, Ir. G.R. Wawoe, A. Westerlaken en Mr. H. Wiegel